Norges forskningsråd

Årsrapport 2006

Innledning

Navn på programmet: Internasjonale stipend (IS)
Programmets hovedmål: Aktiviteten omfatter mobilitetsprogrammer for utveksling av studenter og forskere mellom Norge og andre land med sikte på kompetanseutvikling, erfaringsutbytte og nettverksbygging mellom norsk og utenlandsk høyere utdanning og forskning.
Virkeperiode: I hovedsak uten tidsbegrensning, noen programmer er løpende, andre begrenset til en bestemt periode.

Økonomi

Programmets finansieringskilder: Kunnskapsdepartementet (KD), Utenriksdepartementet (UD), Nordisk ministerråd (NMR), E.ON Ruhrgas, RWE Dea.

Disponibelt budsjett i 2006: NOK 39,7 mill.

Forbruk i 2006: NOK 31 mill.

Viktigste aktiviteter i 2006

Alle IS' aktiviteter har internasjonalt samarbeid som formål. Støtteformene er ulike former for personlige stipend samt annen støtte til internasjonal mobilitet og nettverksbygging. De fleste stipendprogrammene er åpne for deltakelse fra alle akademiske fagområder, mens noen programmer gir prioritet til eller er begrenset til enkelte fag. Stipendoppholdene finner i hovedsak sted på universitetene, mens en del opphold er lagt til vitenskapelige høgskoler eller forskningsinstitutter, enkelte også til statlige høgskoler. Fordelingen mellom mannlige og kvinnelige stipendmottakere varierer noe mellom programmene, men er samlet sett god. Programmene er:

- **Statsstipend under Kulturavtalene** (nominering av norske kandidater til utenlandsk statsstipend og personlig stipend til utenlandske studenter og forskere mellom Norge og 27 andre land).
- **Aurora** (støtte for initiering av felles fransk-norske forskningsprosjekter).
- **DAAD ppp** (støtte for initiering av felles tysk-norske forskningsprosjekter).
- **DAAD forskerstipend m.m.** (nominasjon av norske kandidater som konkurrerer om ulike tyske stipend).
- **College of Europe** (personlig stipend til nordmenn for mastergrad ved Europacolleget i Belgia/Polen).
- **Russland** (personlig stipend til russere og nordmenn med sikte på økt samarbeid innen utdanning og forskning).
- **Spesialistutveksling (kortidsopphold) med Kina, India og Egypt** (kortere opphold innen rammen av de bilaterale kulturavtalene)
- **JSPS** (personlig stipend til norske forskere for opphold i Japan og til japanske forskere for opphold i Norge).
- **NSFC** (støtte til forskernettverk mellom Norge og Kina)
- **E.ON Ruhrgas** (personlig stipend og annen støtte til utvekslingstiltak innen økonomi, jus og statsvitenskap med sikte på økt samarbeid med Tyskland).
- **RWE Dea** (personlig stipend til nordmenn for musikkstudier i Tyskland).

- **Nordplus Nabo** (støtte til samarbeid mellom nordiske land, Baltikum og Nordvest-Russland med sikte på nettverk innen utdanning og forskning samt frivillighetsarbeid).
- **Nordplus, Nordplus Junior, Nordplus Språk, Nordplus Voksen** (ulike former for støtte til nordisk samarbeid innen grunn- og videregående skole, nordiske språk, universitetsutdanning, forskning og voksenopplæring).
- **Leiv Eiriksson** (forskermobilitet ph.d. stip./post doc nivå til og fra Norge –USA/Canada).

JSPS programmet ble i 2006 åpnet også for japanere til Norge, de øvrige programmer var videreføringer fra 2005.

E.ON Ruhrgas-programmet arrangerte i 2006 to tysk-norske forskerkonferanser. Økonomiprogrammet arrangerte konferanse med tema *Public Governance* ved Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB). Rettsvitenskapsprogrammet arrangerte konferanse med tema *Regulation Strategies in the European Economic Area*, i Konstanz.

Under RWE dea- programmet ble det 2. mars 2006 arrangert en konsert i Gamle Logen der årets stipend ble delt ut og foregående års stipendiater opptrådte.

I tilknytning til Nordplus-programmene har det vært utstrakt møtevirksomhet rundt om i Norden, både i tilknytning til Nabo-programmet som IS har hatt hovedansvar for, og i tilknytning til de fire øvrige programmene IS har hatt et ansvar som medadministrator for.

Under Aurora- og DAAD ppp- programmene ble det ved Høgskolen i Agder avholdt hhv. tysk- norsk møte 9.11.06 og fransk – norsk møte 10.11.06

Ved utgangen av 2006 ble IS' engasjement i Nordplus-programmene samt Nabo-programmet avsluttet.

Nøkkeltall, aktiviteter i 2006

IS behandlet i alt om lag 1000 søknader. For en del av programmene, innstiller IS - beslutning om bevilgning tilligger samarbeidspartner.

I tillegg har IS vurdert fellesnordiske søknader til Nordplus-programmer som har vært administrert av andre nordiske land.

I alt ble det foretatt vel 550 tildelinger av midler.

Administrasjon

I 2006 ble det holdt i alt fire møter i det ordinære programstyret og ett møte i det utvidede styret for Leiv Eiriksson- programmet.

Over fagbudsjettet ble det nyttet NOK 1,8 mill. til administrative kostnader, bl.a. til delfinansiering av to stillinger, drift av programstyret og av sekretariatet.

Resultater

Høydepunkter og funn

Stipendprogrammene dekker, som en hovedregel, et studie-/forskningssopphold som inngår som ledd i en pågående master-/PhD- grad eller forskning i hjemlandet. Dessuten dekker de kortere opphold for oppstart av felles prosjekter/nettverksbygging. Det kan derfor ikke alltid vises til konkrete resultater og funn i selve stipendperioden, utbyttet av oppholdet viser seg som oftest senere i forskningsresultater og publisering/formidling.

Samlet vurdering av framdrift, måloppnåelse og nytte

Det har vært gjennomgående god søkning til de fleste av IS sine programmer. Framdriften til programmene har vært god, og budsjettet har vært benyttet etter planen.

Planer for 2007

JSPS- programmet med Japan blir et aktivt bilateralt program fom 2007. Sonderinger om et eventuelt nytt E.ON Ruhrgas-program med Tyskland innen olje- og gassteknologi er i gang.

Glimt fra aktiviteter støttet i 2006

2006 markerte, som tidligere nevnt, slutten på IS' treårige engasjement i Nordisk Ministerråds støtte- og mobilitetsprogrammer i **Nordplus-familien**. Samlet årlig budsjett for programporteføljen har vært om lag DKK100 millioner kroner. I perioden 2004-2006 var NFR/IS hovedadministrator for Nordplus Nabo samt medadministrator for Nordplus (for høyere utdanning), Nordplus Junior, Nordplus Språk og Nordplus Voksen.

Målsettingen med Nabo har vært å bidra til å styrke og videreutvikle utdannings- og forskningssamarbeid mellom de fem nordiske land og Baltikum og Nordvest-Russland. Innen rammen av programmet er det gitt støtte til institusjoner med henblikk på å skape nettverks-samarbeid. Målgruppen har vært utdannings- og forskningsintsitusjoner og frivillige organisasjoner med utdanning, opplæring og livslang læring som formål.

I løpet av treårsperioden ble programmet utlyst tre ganger, og IS mottok til sammen 520 søknader med et totalt søkt beløp på NOK 130 millioner. Av disse ble 168 søknader innvilget med et totalt budsjett på NOK 31 millioner. Det er knyttet viktige kontakter og igangsatt mange nye prosjekter og nettverk som en følge av Nabo programmet. Rapportene fra nettverkene vitner om mange faglig solide og utbytterike kontakter som ikke ville kommet i stand uten dette programmet.

Våren 2006 ble programmene evaluert av NIFU STEP. I rapporten *"NORDPLUS – kontinuitet og endring i programvirksomheten"* heter det blant annet at:

"Det fins mange eksempler på samarbeid om problemstillinger som er relevante for den nordisk-baltiske regionen, samtidig som de er godt forankret i akademiske fag og institusjoner. For eksempel samarbeider matematikere om å utvikle pedagogiske metoder og læreboksmateriell som kan støtte dyktige elever i alderen 14-20 år. Historikere, folklorister og sosiologer samarbeider med utgangspunkt i muntlige kilder i tilknytning til livet langs kysten i Østersjøregionen. Miljøproblematikk er også sentralt, eksempelvis samarbeides det rundt skogsteknologi. Mange får internasjonal oppmerksomhet og anerkjennelse, som et prosjekt om ungdommers forhold til seksualitet og overgrep."

Under forskerutvekslingsprogrammet med Frankrike, **Auroraprogrammet**, har første-amanuensis Are Hjørungsnes, Universitetsstudiene på Kjeller (UniK)/Universitetet i Oslo, samarbeidet med Institut Eurécom og INRIA, Sophia-Antipolis, om trådløse kommunika-sjonssystemer om et prosjekt med tittel " Optimization of Broadband Wireless Communications Networks". Samarbeidsprosjektet har lykkes i å knytte til seg flere yngre fremragende forskere, og samarbeidet vil bli videreført gjennom andre større forsknings-prosjekter. Det opplyses at støtten fra Auroraprogrammet var en forutsetning for å opprette nye kontakter samt å opprettholde en betydelig forskningsaktivitet i 2006.

Med støtte fra **Leiv Eiriksson mobilitetsprogram** gjennomførte forsker Ingelin Testad ved Universitetssjukehuset i Stavanger i 2005-2006 et ti måneders forskningsopphold ved Medical Institute, New York University i USA. Prosjektet har tittelen "Improving care for people with dementia through developing a collaborative multi-center international research project USA – Norway." Testad observerer at med bakgrunn i store forskjeller i sosial- og helsesystemene i Norge og USA, har de respektive landene mye å tilføre hverandre. Intervensjonsstudier i forhold til demensomsorg er nytt i Norge, og det har derfor vært svært viktig med tilført kunnskap fra anerkjente og erfarne forskere i USA. Som et resultat av oppholdet er flere nye samarbeidsprosjekter under planlegging og en vitenskapelig artikkel under utarbeiding. Dessuten har oppholdet ført til et utvidet kontaktnett og samarbeid mellom sykepleieforskere ved de respektive institusjoner. Det planlegges blant annet et felles tverrfaglig og nyskapende seminar med forskere ved senter for nevro- og alderspsykiatrisk forskning og forskere fra USA våren 2007.